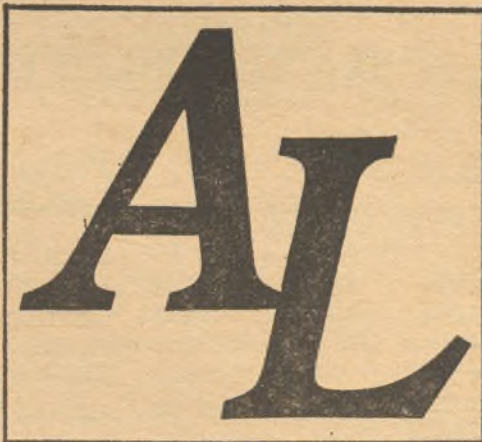

Československý týdeník - Evropské vydání Tschechoslovakische Wochenzeitung - Europäische Ausgabe

AMERICKÉ LISTY: Vychází každý pátek • Vydává a tiskne: Universum
Sokol Publ. • Vedoucí redaktor: Josef Martínek • Evropský redaktor:
Miroslav Fišera • Adresa redakce: AL, Postfach 3, 8027 Zürich
Roční předplatné S. Fr. 50.00.

AMERICKÉ LISTY: Erscheint jeden Freitag • Herausgeber: Universum
Sokol. Publ. Chefredakteur: Josef Martínek • Redakteur für Europa:
Miroslav Fišera • Anschrift der Redaktion: AL, Postfach 3,
8027 Zürich • Abonnement: S. Fr. 50.00 (jährlich).

GEGRÜNDET 1874 (New Yorské Listy) • MONTAG, den 15. OKTOBER 1973 • POSTFACH 3, 8027 ZÜRICH, (SCHWEIZ) Nr. 41 • PREIS S. FR. 1.00

Potlesk jednou rukou

Vývoj styků mezi Sovětským svazem a Čínskou lidovou republikou — zajisté věc obzvláště pozoruhodná — se dá posuzovat podle různých ukazatelů, například podle toho, co ukazují snímky pořizené umělými oběžnicemi zeměkoule. Ale ani projevy ve Spojených národech se nesmějí přehlížet, i když je třeba pamatovat, že někdy je jejich účelem ne vystihnout, nýbrž zamaskovat pravý stav věcí. A za povšimnutí stojí i reakce jednotlivých delegací na různé projevy.

Když ve Valném shromáždění Spojených národů mluvil náměstek ministra zahraničí Čínské lidové republiky Čiao Kuan Hua a dokazoval odklon Sovětského svazu od socialismu a příklon k imperialismu citáty z Lenina, členové sovětské delegace se pochichávali; když domluvil, seděli nepohnutě a vypadali nahněvaně. Projev čínského reprezentanta vyzněl jako velmi ostrý útok na Sovětský svaz. Čiao Kuan Hua obvinil Moskvu z úsilí o světovou hegemonii — usilí, které se už prokázalo úspěšným ve východní Evropě, a které se nyní prostřednictvím konference o evropské bezpečnosti a spolupráci soustřeďuje na ovládnutí západní Evropy, obvinil Moskvu z provádění podzemních pokusů s nukleárními zbraněmi v zápatí po té, co podepsala dohodu s Washingtonem o nukleárním neútočení, obvinil ji z pokusu mystifikovat světovou veřejnost průhledně nerealisovatelným návrhem na desetiprocentní redukci vojenských rozpočtů, a obvinil ji, že má stejné světovládné choutky a tendence jako Spojené státy. Podle některých pozorovatelů byl projev albánského delegáta ještě ostřejší než tento čínský, ale slovům z Pekingu se ovšem naslouchá pozorněji než slovům z Tirany. Mimochodem delegace Rumunska — na pozoruhodný rozdíl od delegace Sovětského svazu — odměnila projev čínského reprezentanta potleskem, který jeden reportér nazval "generózním." Členové delegace Spojených států,

kteří Čiao Kuan Hua rovněž napadl, podle výstižných slov jednoho neutrálního diplomata "tleskali jednou rukou." Potom v soukromých rozhovorech s novináři charakterizovali projev čínského reprezentanta jako "známá stanoviska Pekingu důrazně pronesená v nových formulacích." Mimochodem tiskový tajemník amerického ministerstva zahraničí seznamuje každý den washingtonské reportéry s tím, co se na ministerstvu děje a co je na programu. Řekl jim, že ministr zahraničí Henry Kissinger pojedí do New Yorku, aby uspořádal večer pro náměstka ministra zahraničí Čínské lidové republiky Čiao Kuan Hua.

Nebylo oznámeno, o čem chtějí oba diplomaté hovořit. Možná, že o nadcházející Kissingerově cestě do Pekingu. Ale chtěli bychom se dnes ještě zmínit o jednom elementu v americko-čínských stycích, o kterém se objevily zprávy v posledních dnech. Jsou vyhlídky, že Čína — stejně jako Sovětský svaz — bude mít letos rekordní sklizeň. Přesto však Čína nakupuje obilí v cizině. Kanadě dala objednávku na čtyři miliony tun obilí, hlavně pšenice. Ve Spojených státech podepsala Čína nákupní smlouvy zatím na tři miliony 400 tisíc tun pšenice. V minulosti jak Kanada, tak Spojené státy prodávaly obilí hlavně z uskladněných přebyteků. Zásoby se však vyčerpaly vloni v důsledku mamutího exportu pšenice do Sovětského svazu a do řady jiných zemí — včetně Číny. Letos by Kanada i Spojené státy uvítaly, kdyby si mohly nějaké zásoby opět vybudovat, respektive kdyby světová poptávka po jejich obilí poněkud poklesla — už proto, aby stoupla jeho nabídka na domácím trhu a klesly ceny potravin. Je však jasné, že cizí země budou nadále v Americe a v Kanadě obilí ve velkém množství objednávat — a to i ty země, které počítají s rekordní sklizní vlastní úrody, jako právě Čína.

Hanuš Hejny N. Y.

Střední Východ v plamenech

Stalo se to, čeho se dlouho celý svět obával. Na Středním Východě vzplanula opět válka mezi Izraelem a Egyptem a Sýrií, kteréžto země jsou však podporovány celým — dnes prakticky spojeným arabským světem. A to nejen morálně finančně a politicky, nýbrž — na rozdíl od egyptsko-izraelského konfliktu v r. 1967, i vojensky, — armádami a dobrovolníky.

Válka vypukla nečekaně před pěti dny, po dlouhé přípravě Arabů, a je to, jak zprávy z bojišť dokazují, nejkrvavější a nejbezohlednější konflikt mezi Izraelem a arabskými státy za pětadvacetileté existence Izraelského státu. Válečný materiál, tanky a letadla jsou na obou stranách ničeny po stovkách, ztráty na lidských životech a ranění jdou do tisíců. Oběma stranami jsou ostřelována nebo letecky bombardována i města mimo válečné pásmo, kde umírají bezbranní občané — ženy a děti. Prostě, tentokrát válka v plném rozsahu, s plnými následky a v plné

hrůze. A ještě není jisté, do jaké míry bude konflikt vystupňován a jakých válečných "vymožeností" bude oběma stranami použito. Na příměří není prozatím nejmenší naděje, přesto, že byl se strany Spojených států učiněn o to pokus v rámci bezpečnostního výboru Spojených národů, který však popřel svoji kompetenci o konfliktu rozhodovat. Sovětský svaz a rudá Čína odsoudily pouze Izrael jako útočníka, i když Egypt i Sýrie dohodu o příměří z roku 1967 porušily překročením demarkační čáry.

Konflikt se nehodí ani světu západnímu ani Sovětům, kteří arabské země vyzbrojili nejnovějším válečným materiálem, bez něhož by bývali Arabové válku zahájit nemohli. Že se jim konflikt nehodí — dokazuje nejlépe zpráva z London Daily Expressu, ve které Champan Pincher říká, že SSSR varoval Izrael o útoku francouzským prostřednictvím tři dny předem. Doufal pravděpo-

dobně, že po okamžité mobilizaci v Izraeli Arabové od útoku upustí. Izrael však bud' neodhadl dobře čas útoku, nebo nechal k němu úmyslně dojít, aby pak byli Arabové světem označeni za útočníka. I toto stanovisko však bylo velmi pochybné — protože popularita Izraele není v této době v žádném případě taková, aby byl její nepřítel odsouzen jako útočník, poněvadž ho svět potřebuje jako hlavního dodavatele oleje a pohonných látek vůbec. Nás zajímá však v tomto případě nejvíce úloha Sovětského svazu, která, je-li Pincherova zpráva přesná — není nikterak slavná.

O konfliktu samotném není možné říci ještě dnes nic jiného, než, že bude trvat mnohem déle, než "válka šestidenní" v roce 1967, díky skvělému vybavení Arabů, což konstatuje i izraelské zpravodajství. Dalšímu vývoji budeme věnovat zvýšenou pozornost — co se brzkého příměří týče, nejsme žádní optimisté.

PODIVNÁ HRANICE

Karel Jezdinský

Československá hranice se západními státy, Německou spolkovou republikou a Rakouskem, je v pražském propagačním žargonu stále vyhlašována za hranici dvou světů, hranici dvou nesmiřitelných táborů. Podle toho to na ni také vypadá. Ještě stále připomíná víc než cokoliv jiného železnou oponu. Pohraničníci a celníci jsou vyzýváni k mimořádné bdělosti. Bedlivě také prošťouchávají auta zahraničních turistů, zjišťují zda délka vlasů skutečné osoby odpovídá délce vlasů na jejich pasové fotografii. Čekací lhůty jsou dlouhé a někdy nechybí i tělesné prohlídky. Bdělí soudruzi převracejí obsah kufru, pasou po kdejaké tiskovině, s nadšením zabavují bible i obrázkové západní časopisy. U těch, kteří Československo opouštějí, bedlivě hledají, zda nepřevážejí nějaký třeba jen čistě osobní dopis exulantům,

V novinových a televizních rozhovorech se už mnozí pohraničníci a celníci pochlubili mnoha úspěchy. Zajistili tolik a tolik nadgramů kávy, punčochových kalhotek, semtam nějaký peníz a samozřejmě literaturu. A režimní novináři si libují, jak skvěle že to máme strážce hranic míru. Čas od času za to dostanou nějaké to vyznamenání.

Prostí turisté to sice nazývají šikanováním, ale jiný kraj — jiný mrav. Často je to legrace, často tragédie. Československá suverenita na rakouské hranici se občas brání i tím, že se z rakouské strany přetáhne československý exulant, anebo že se jednoduše zlikvidují rakouská sportovní letadla, která na československé území omylem zabloudila. I s posádkou. Z Bratislavy do Vídně jezdí vlak. Do rakouské pohraniční stanice Marchegg přijíždí se značným zpožděním, pro-

tože v pohraniční stanici na československé straně — v Devinské Nové Vsi, se odehrává pravidelná razzie pohraničníků a celníků. Tak, aby neproklouzla ani myš, tak, aby, nedej Brežněv, se nedostal za hranice žádný nový román českého persekvovaného spisovatele.

V pátek 28. září přijel vlak do Marcheggu nečekaně přesně. Ale byl to podivný příjezd. Ovládali ho dva arabští teroristé. Při přejezdu z Československa se zmocnili jako rukojmích tři sovětských židů, kteří se touto cestou přepravovali do Izraele a navíc jednoho rakouského celníka. Při příjezdu na rakouské území střelili ze samopalů a postřelili československého vlakvedoucího. Tento další akt mezinárodního terorismu vyvolal velký rozruch ve světě a má své mezinárodní implikace. O to ale teď nejde.

K našemu velkému údivu — Pokrač. na straně 2)

O ČESKOSLOVENSKU

Nová Tatra

V Kopřivnici zahajují výrobu nového osobního vozu Tatra 613, zlepšené varianty limusiny Tatra 603, která se používá především k reprezentačním účelům. Motor nového typu má 165 koní při 5.200 otáčkách, nejvyšší rychlost je 190 km v hodině — zrychlení z nuly na 100 km za 12,7 vteřiny. Letos a na přelomu vyjede ze závodu ověřovací série v menším množství. Od r. 1975 se počet vyrobených vozidel bude zvyšovat až na 2000 v roce 1980.

Lovecký rok

Prvním říjnem se začala lovit tzv. spárkatá zvěř, t. j. mufloni, jeleni a srnci. Od počátku listopadu platí povolení i na zajíce a bažanty. Dobré stavy jsou prý letos na Litomeřicku, kde se má ulovit přes 32.000 zajíců a skoro 23.000 bažantů. Na Ústecku jsou zase dobrá stáda muflonů, jejichž parohy už získaly ocenění na světových výstavách. Pro devizové hospodářství je důležitý odchyt živé zvěře. Příklad: za 35 živých a na Západ prodaných zajíců doveze Československo přesně tolik potravin a ovoce jako za jednu prodanou Škodovku — rozumí se: osobní vůz. Na Litomeřicku se má letos odchytat 1550 zajíců a 1800 bažantů.

Výdaje na zdravotnictví

Z daní a příspěvků na povinné nemocenské pojištění vynakládá stát průměrně na jednoho čs. obyvatele 715 korun ročně. Z nových, v cizině zakoupených zařízení se v poslední době uvádí zvláště lůžková střediska intenzivní péče pro postižené infarktem. Mají vzniknout po celé republice, v každém okrese. Jedno takové středisko stojí 10 až 30 miliónů devizových korun. Má základní kapacitu — pět lůžek.

Slavnost vína

Setkání vinařů ve slovenském Pezinku mělo oficiální název "Malokarpatské oběračkové slavnosti". Sjeli se sem výrobci a pěstitelé vína z celé republiky a představili celkem 289 druhů kvalitních vín. Slavnosti byly spojeny i s kulturním pořadem, především vystoupením ta-nečních souborů a dechovky.

AMERICKÉ LISTY, československo-americký týdeník. — Vydává a tiskne Universum Sokol Publications, Inc., 283 Oak St., Perth Amboy, N. J. 08861. — Nevyžádané rukopisy se nevracejí. — Veškerá tisková práva vyhrazena. — Roční předplatné švýcarských Fr. 50.00 nebo ekvivalent.

AMERICKÉ LISTY, Czechoslovak-American weekly. Published and printed by Universum Sokol Publications, Inc., 283 Oak Street, Perth Amboy, N. J. 08861. — Rights of republication of all materials herein are reserved. — Yearly subscription S. Fr. 50.00 or equivalent;

Příprava miličních velitelů

S počátkem letošního školního roku začíná se v Československu poprvé v plném rozsahu realizovat usnesení stranických orgánů o novém systému přípravy funkcionářů Lidových milicí. Jde o dvojí druh přípravy: jednak politické školení, které vykonávají ve zvláštních kursech stranické politické školy ve večerních kursech nebo v internátech, a o vojensko-odbornou přípravu, kterou pouze internátně zajišťují školy armádní. Tato příprava má umožnit častější účast Lidových milicí — prý — v boji proti kriminalitě, v branné výchově obyvatel, a to především mládeže.

Dominanta Pelhřimova

a brány Vysočiny — městská hlásná věž ze XVI. století, se již v příštím roce zaskví opět v původní kráse. Starají se o to pracovníci Jihočeského podniku pro údržbu památek v Táboře, kteří rekonstrukci hlásky provádějí.

Karlovarské vřídlo

Známý karlovarský léčivý pramen Vřídlo, který tryská z hloubky 2 kilometry ještě 12 metrů nad zemí, vychrčí každou minutu asi 2.000 litrů minerální vody v teplotě 72 stupňů Celsia. Teď je okolo pramene v opravě, stavi se nová vřidelní kolonáda. Karlovy Vary mají celkem 90 výronů minerálky, od tohoto největšího — vřídla — po nejmenší pramen Karel IV., z něhož vyteku za minutu pouze 2 litry vody v teplotě 42 stupňů Celsia. Kromě pití se používají k výrobě vřidelních solí a známých suvenírů.

Plynovod v provozu

U bavorského městečka Waidhaus, kilometr od čs. západoněmeckých hranic, byl zahájen provoz transičního plynovodu ze SSSR, který vede víc než tisícikilometrovou trasou napříč Československem. Současně byl zahájen trvalý provoz dvou kompresorových stanic — ve Velkých Kapušanech a v Kouřimě. Sověty nestála výstavba plynovodu nic: roury dodalo západní Německo a výstavbu Československo za smlouvy o dodávkách zemního plynu na několik dalších let.

PSYCHOPAT PO SOVĚTSKU

V hlavním městě sovětské Arménie, v Jerevenu probíhá mezinárodní psychiatrická konference. Většina zahraničních odborníků je ze socialistických zemí. Přesto se před započetím konference proslýchlo, že někteří z hostů by se rádi přesvědčili, jak je to s tím nápadným množstvím duševně nemocných sovětských dissidentů. Chtěli prý některé z těchto psychiatrických pacientů v léčebnách navštívit a sami je prohlédnout.

A tak se, jako nepřímá odpověď na tyto pokusy, objevil těsně před zahájením konference v sovětském týdeníku Literaturnaja Gazeta dopis, podepsaný jedenadvaceti sovětskými psychiatry, členy

presidia Vsesvazové společnosti neuropatologů a psychiatrů, z něhož jde strach, protože jasně dává najevo, jak zoufale bezmocný je kritik sovětského režimu, který se těmto "léčitelům" dostane do rukou. Řada jmen, podepsaných na dopise, patří psychiatrům, kteří trvale vystupují jako soudní znalci v procesech s nepohodlnými dissidenty.

Dovolte alespoň několik citátů z tohoto spisku na slovo vzatých kremelských odborníků: "Porušování veřejného pořádku a šíření pomluv může být příznakem duševní choroby, vyžadující nucené léčení . . ." "Nikdo není držen v sovětském psychiatrickém léčebném ústavě pro svoje názory . . ." "V každé zemi je celá řada psychiatrických pacientů, jejichž nemoc — důsledek mentálního narušení — delirických myšlenek a nápadů nebo jiných psycho-patologických symptomů — může způsobit protisociální akce, které jsou považovány za porušení práva, například porušení veřejného pořádku, šíření pomluv, vyhrožování agresivními činy, atd . . ." "Nemocní lidé dokáží připravovat potměšilé plány škodlivých činů. Takoví lidé se mohou na první pohled zdát zcela normálními a toto zdání normality je pak zneužíváno antisovetskou propagandou jako základna pro pomlouvačné tvrzení o tom, že tito lidé žád-

nou duševní chorobou netrpí . . ."

K dopisu se ihned písemně vyjádřil neúnavný, statečný Andrej D. Sacharov, tentokrát spolu s geofyzikem Podjapolským. Jejich prohlášení říká, mimo jiné: "Vzrůstající počet kritiků sovětského režimu je nyní diagnostikován jako lidé duševně nemocní a jsou posíláni na nucené psychiatrické "léčení" do blázcinců. Jsme pevně přesvědčeni, že v naprosto převážné většině případů neexistují lékařské důvody pro takovéto počínání." Oba podepsaní dissidenti vyzývají ve svém prohlášení zahraniční odborníky, aby prošetřili poměry v šesti mentálních nemocnicích, řízených sovětským ministerstvem vnitra, a jmenují sedmáct lidí, kteří byli prohlášeni duševně nemocnými z politických důvodů. Poznámka nakonec: v době, kdy Stalina dcera, Světlana Alelujevová požádala o americký politický asyl, byly sovětské noviny plné zpráv o tom, že se duševně pomátla . . . Takže nic nového pod kremelským sluncem.

Stav motorizace

Ke konci minulého roku bylo v Československu registrováno 3,310.558 motorových vozidel, včetně přívěsů. Z toho bylo přes milión soukromých osobních automobilů, 835.000 motocyklů a skoro 680.000 malých motocyklů. Více než čtyři pětiny těchto vozidel připadají na české země.

Drobníčky z Československa

O otázkách evropské bezpečnosti a švýcarsko-československých vztazích jednali v Bernu zástupci vlád Švýcarska a ČSSR. • "Hra o lásce a smrti", operu na námět Romaina Rollanda napsal národní umělec J. Cikker. Opera měla slavnostní premiéru v Bratislavě. • Velkému úspěchu návštěvníků se těší japonská technická výstava Japanex 73 v Bruselském pavilonu v Praze. • "V mimořádně přátelském a srdečném ovzduší," jak píše čs. tisk, proběhl v Kremli dlouhotrvající rozhovor Leonida Brežněva s československým prezidentem generálem Svobodou. • Se zpěvem k polárnímu kruhu odcestoval brněnský dětský písňový soubor. Vystoupí v Oslo, Bergenu a norském rozhlase a televizi. • V rámci čs.-jugoslávské dohody vystupuje teď pohostinně v Záhřebu činohra pražského Národního divadla. • Palackého universita v Olomouci oslavila 400 let svého trvání. • V první polovině letošního roku došlo na československých silnicích k 28.000 nehod. Zahynulo při nich 488 lidí, o třiapa-desát méně než za stejnou dobu loňského roku. • Ani pro letošní zimu nejsou v Československu vyloučena překvapení v podobě vypínání plynu a elektřiny. • Celostátní přehlídka námětových sbírek poštovních známek Temafila 73 probíhá v Sezimově Ústí. • Čtvrtina výroby největšího československého konfekčního podniku OP Prostějov jde do SSSR. V příštím roce to bude 300.000 obleků, 150.000 dámských kabátů a 250.000 balónových plášťů. • Už také v Praze — na hlavním nádraží, nádraží Praha-Střed a na Ruzyňském letišti — se objevily lehké vozičky na převážení zavazadel.

ZAJÍMÁTE SE O DĚNÍ V ČESKOSLOVENSKU? ZAJÍMÁ VÁS, CO SE DĚJE VE SVĚTĚ?

Čtete anglické, německé, francouzské nebo jiné cizojazyčné časopisy. Zjistíte, že doba, kdy věnovaly hodně místa Československu, pomalu, ale jistě mizí. Je to škoda. Ta malá země v srdci Evropy nejenže byla, ale stále je bolavým místem světa a jeho svědomí. Podrobné informace o událostech v Československu z hlediska rámce mezinárodního dění, informace leckdy unikátní, které v žádném jiném tisku nenajdete, přináší pravidelně náš týdeník. Není-li vám osud bývalé vlasti lhostejný, станете se čtenářem Amerických Listů.

Zde odstříhnete a zašlete na adresu: AMERICKÉ LISTY, Postfach 3, 8027 Zürich/Schweiz. Přihlašuji se za odběratele "Amerických Listů" a předplatné zaplatím poštovní složenkou (celoročně, pololetně, čtvrtletně. Nehodící se škrtněte. Roční předplatné S. Fr. 50.00, pololetní S. Fr. 25.00, čtvrtletní S. Fr. 13.00 nebo přepočít v jiné měně. Předplatné je možno uhradit i šekem nebo money order. Jméno: Adresa:

Zpět k Čechovovi?

Ferdinand Peroutka

II.

Řekli jsme, že v letech třicátých světová literatura dospěla k jakémusi rozcestí — kde na jedné straně jako vzor stál ještě A. P. Čechov, na druhé už Ferdinand Céline. Citujme ze Celine: "Chybí mi ještě několik nezávislých, jsem přesvědčen, že někde jsou." "Ondra smrděl ještě odporněji než já."

"Koňská síla lásky se rodila v pochroumaném těle mé matky. Obracelo ji to celou naruby, jakoby jí duše vylézala zadkem, očima, břichem, nadry. Na pohled to bylo hnusné." Jeho směr se tu jasně vyjevuje. Bible vypráví, že, když otec se opil, syn Chám odkryl jeho nahotu a posmíval se mu. Velká část nejmodernější literatury pod silným vlivem Celinovým se dala cestou Chámovou.

Jak Maupassant chtěl, aby chom věděli, "rozdílné naše oči, sluch vytvářejí tolik pravd, kolik je na světě lidí." Někdy, v některých, "pravdu" vytváří napodobování. Céline si nevážil všech svých následovníků. "Často se dnes setkávám," napsal, "s všelijakými takovými navrženými nespokojenci. Ale to jsou jenom přiskřípnutí facií — flinkové, zkrachování masítkulkové. U nich je to vzpou-ra nekňubů. Z toho se nestíhají. Pitominky to jsou." Céline nebyl mamincin synáček, jeho vlastní pessimismus měl certifikát pravdivosti. Nebyl to pessimismus, k němuž butler servíruje drinky. Céline připouštěl celinismus s příčinou, ne bez příčiny. "Pravá nenávist", napsal, "ta přichází z nitra, z mládí ztraceného bez obrany v dříně. Taková, že je to na chápání. A tak hluboká, že trochu jí vždy zůstane."

Řekli jsme již, že Celinův pessimismus nevycházel z toho, že byl lékařem chudých a nahlédl až na dno života. Čechov také byl lékařem chudých. Ani není možno hledat celou příčinu Celinovy zuřivé truchlomyšlnosti v "mládí ztraceném v dříně". Kdyby toto znamenalo všechno, Dickens by byl cítil a psal jako Céline. I jeho mládí bylo ztraceno, když pracoval jako dítě, poslalí pracovat do továrny na leštidla bot. Do smrti na to vzpomínal s hrůzou. A přece jeho literární dílo obsahuje proslulé scény záliby v životě a nezapomenutelné stavy lidské pohody. Maxim Gorký byl bosák, nepochybnější proletář než Céline, žádná krutost života mu nezůstala utajena. "Toho dne v naší vesnici byl dědek bábu od rána až do večera". Ale kdežto Céline směřoval do tmy, Gorký šel za úsvitem. Čechovův otec se narodil ještě jako nevolník a zachoval si nevol-

nické zvyky. Máme-li věřit Čechovovu vlastnímu svědectví, jako dítě velmi trpěl pod primitivním otčovým despotismem a pod tyranií ortodoxní církve. V každém případě nerad vzpomínal na dětství. Ale pro útrapy dětství se nerozlobil na celý další život.

Postavili jsme vedle sebe několik autorů, kteří měli, nebo se domnívali, že měli nešťastné, chudé, ztracené dětství. Tato společná příčina si je nepodobila stejně, nespodili stejného druhu literatury. I jiné příčiny než jen osobní historie hrály roli: struktura mysli, kvalita nervů, snad rozumové odhodlání. Jděme ještě dále. Céline byl pesimista, a Čechov podle všech platných pojmů musí být také pokládán za pesimistu. Rozdíl mezi nimi byl v tom, jak se svým pesimismem zacházeli. Céline bez jakýchkoli ohledů vykřičel do světa všechno černě, ho v něm bylo. Můžeme-li ho za něco přísně kritizovat, tedy za to, že měl odkudsi příslou zálibu v křiklavosti a vědomě vytvářel žargon vzteklého zoufalství. Pravděpodobně v tom byl i kus literární strategie. Bylo-li také v Čechovovi zoufalství, bylo klidné, zdržlivé, nemluvné, neliterární.

Rozsah Čechovova pesimismu lze těžko odhadnout, nikdy to sám nevyložil. Působil tu jeden z jeho četných ostychů a ohledů. Za jisté můžeme pokládat, že ho bylo daleko věřit, že otázka štěstí bude rozluštěna sociálním zřízením. Světu, jak on jej viděl, je vrozena nedokonalost a její následek, trýznivá nespokojenost a neukojená toužení. Smutek přichází na milionáře, na žebráka pod mostem i na psa. To se nezmění, ani kdyby všichni byli milionáři. Nepokojná lidská mysl si najde nová témata, počet sebevrahů zůstane stejný. Člověk mnohého docílí, ale, až to bude mít, "zvorá to", jak to řekl Céline. A Čechov byl lékař a naturalista a věděl, že příroda na konec vždy nepěkně nalozí s člověkem.

A přece ruský dělník si napsal na lístek: A. P. Čechov, milý člověk. Ovšem, Čechov jako autor nikdy se neujal slova, aby vydal drtivý pesimistický manifest. Nebylo jeho úmyslem dobře se žít literaturou — která by pomlouvala život. Jeho postavy v dramatech a povídkách někdy tak promluví, že to zamrazí. Jedna osoba úpěnlivě se ptá: "Jaký je smysl života?" Druhá odpovídá: "Padá sníh. Jaký je v tom smysl?" Avšak Čechov varuje před tím, aby to, co jeho postavy vyslovují, bylo pokládáno za mínění autorovo. Právě, že to, co ony povídají a prohlašují — jsou symptomy jejich stavu,

nervů, resignace, nebo opojení, vášně, nevědomosti. Vysvětloval: "Snažím se psát diskuse."

Přátelům byla známa Čechovova nechuť odhalovat, co je v skrytu jeho srdce, věděl, že o mnohém mlčí. Tak zůstalo neznámo, byl-li vlastně jeho světový názor nihilistický. Byl-li, pak Čechov byl nejmilejší, nejpůvabnější z nihilistů, a ten, který se nejvíce ovládl. Jeho ironie byla vlídná a soucitná. Nikdy nepovzbuzoval, ale vždy dojímal. A nenechával naději zahynout, nepronásledoval ji do posledního jejího útluku. Byl-li věrohodným svědkem přechetných zklamání, byl také jedním z nejkouzelnějších poetů touhy. "Vůně lip a sena byly ve vzduchu, a šepot neviděných žen mučil Laptěva." "Teplý letní večer . . . v zahradě zapívali Dubínusku, celá příroda zdá se jemnocitná i zádušná . . . často padla hvězda . . . zaválo vlhko, nejspíše je dole potok." "V noci mi hoří hlava návalem myšlenek a nemohu spát." Jde člověk kolem neznámého statečku, pojednou počne se mu zdát, že uvnitř bydlí šťastní lidé, a on sám pocítí vášnivou touhu po štěstí. Čechovovi lidé neleží od samého začátku na zemi, mají odkud spadnou.

To má být jakýsi průvodce po "čechovismu", a začali jsme scénou jeho smrti. Jak "propouštěl svou ženu z hrůzy své smrti", jak s ní mluvil o šampaňském v minulosti, ne o tom, co se s ním nyní dělo. Zdá se, že jeho poslední jasná myšlenka byla: uklidněme ji. Jeho literatura se tomu podobala, položil na ni tlumítko. On, jako Angličané, váhal předkládat nejtemnější stránky života myslím nezralým — vzteklým nebo nepřipraveným. Nerozbírejme, jaké důvody k tomu měli Angličané, u Čechova to vycházelo z jeho neobyčejného talentu k lidskosti. Snad byl nihilista, ale jistě byl sociální aktivista. V soukromém životě byl neúnavným pomocníkem. Léčil zadarmo nebo téměř za nic, za hladu nebo moru organizoval pomocné akce, dával peníze na budovy škol a na platy učitelů, přepisoval povídky začínajících spisovatelů, vydal se na dlouhou, tehdy nesmírně obtížnou cestu Sibiří, aby viděl, jak se tam jedná s vězni, a aby to oznámil veřejnosti. Zatím co si takto počínal, nechtěl lidem na druhé straně brát, když jim na jedné dával. Odříkal si potěšení dnes mezi literáty značně rozšířené, poranit lidi slovy, literaturou, postrašit a znechutit je, vychovávat k zoufalství nebo k cynismu, vybírat to nejhor-

Čs. soc. demokraté píší Brandtovi

Jak se dozvídáme ze západo-německého tisku, zaslalo 12 čs. sociálních demokratů — kteří v současné době žijí v zahraničí, kancléři W. Brandtovi před jeho plánovanou — a mezi tím odvolanou — cestou do Prahy dopis, ve kterém ho žádají o politickou solidaritu při jednáních s komunistickými státy. Při zásadním uznání a pozitivním hodnocení politiky uvolnění, reprezentované Brandtem a s odvoláním na podobnosti a rozdíly mezi jejich současným a jeho někdejší osudem emigranta ho žádají, aby nezapoměl na řešení některých lidských problémů, jež je zkušebním kamenem "skutečného zlepšení vztahů mezi evropskými státy".

Upozorňují zejména na politickou rehabilitaci sociálních demokratů ve státech východní Evropy v souvislosti s tím, že komunisté vyzývají západní socialisty ke vzájemným kontaktům, uvnitř států však setkávají na starých pomluvách vůči sociálním demokratům. Jsou také oslovováni pro své styky se sociálnědemokratickými stranami zemí, které jim dnes udělily asyl. Dále považují za ne-

únosné, že proti 100.000 emigrantů z r. 1968 byly doma zahájeny procesy, v nichž jsou za nepřítomnosti odsuzováni k často mnohaletým trestům jen proto, poněvadž použili práva, které jim dává Charta OSN — svobodné si zvolit místo svého pobytu z důvodů svého přesvědčení. Tolik západoněmecký Frankfurter Rundschau. Jak jsme se dozvěděli, podepsali dopis dr. J. Bělehrádek, někdejší rektor Karlovy university a poslanec strany, dr. R. Luža, někdejší místopředseda mládeže strany, nyní universitní profesor v New Orleansu, dr. K. Maywald — universitní profesor a někdejší poslanec, dr. I. Sviták, profesor dříve Karlovy a nyní Chico-university, dr. E. Tábořský, někdejší tajemník prezidenta dr. Beneše, velvyslanec v Anglii a nyní univ. profesor v Austině, E. Kohák, univ. profesor v Bostonu, B. Vilím, někdejší generální tajemník sociální demokracie, J. Jonáš, někdejší tajemník mládeže a nyní redaktor ve Vídni a konečně P. Janýr a P. Klášterský — kteří stáli v čele úsilí o obnovu činnosti strany v r. 1968.

VÝBĚR 74 - jde za čtenáři

Ve světě se pořád něco děje.

A nejsou to — zaplat'pánbůh — jenom události politické. Dějou se prostě věci. Objevují se objevy, vynalézají vynálezy. Rodí se šesterčata, lidé dělají hlouposti — a také naopak. Jedni zamořují ovzduší, druzí volají po jeho očištění. Mění se móda, střídají se vlády a nálady, — svět se zkrátka neustále točí . . .

Ale den má jen čtyřadvacet hodin

a zvědavý člověk si občas povzdechne nad nedostatkem času ke čtení, k zjišťování, co se kde děje. Však to znáte. Jistě jste si kolikrát pomysleli: kéž by tak někdo pro mne pořídil nějaký šikovný výběr, průřez světových zajímavostí . . .

Stalo se, přátelé!

Pořídili jsme pro vás — pro celou vaši rodinu, přesně to, po čem jste volali. Ze světového mnohojazyčného tisku vám předkládáme v naší rodné češtině VÝBĚR 74. Co všechno v něm najdete? To, co vás zajímá: technika, medicína, sport, móda, vynálezy, poezie, čtení pro děti, životní prostředí, slavní krajané, automobilismus, povídky, volná chvíle, kuchařské recepty, novinky odevšad, pele-mele, humor, fotografie, ukázky z připravovaných knih českých autorů.

A ještě mnohem víc — prostě pestrý VÝBĚR 74, pouťavé, poučné, informativní a zábavné čtení pro celou rodinu.

VÝBĚR 74 vychází jako spisek Zábavné knihovničky Amerických Listů. Připravila Jiřina Meixnerová.

Cena v USA a Kanadě pouze \$4.00 (160 stran) v Evropě Š. fr. 12.00.

Zde odstříhnete, vložte do obálky a zašlete:

VÝBĚR 74, 283 Oak Street, Perth Amboy, New Jersey 08862 — USA (zájemci v USA a Kanadě)

VÝBĚR 74, Postfach 3, 8027 Zürich, Schweiz — (zájemci v Evropě)

Objednávám..... výtisků Výběru 74. Přikládám šek na \$..... (Švýc. fr.)

Jméno: Podpis:

Adresa:

š a vystavit to jako vzorec života. I jako spisovatel se cítil odpovědným za člověka, za jeho mysl. Jestliže heslo

"Zpět k Čechovovi" má nějaký význam, zde, v tomto zejména jest.

(Dokončíme.)

Listárna . . .

POUČENÍ Z ČESKOSLOVENSKA

Chilská republika tradičně demokratická se zřejmě poučila z historie kdysi také demokratického Československa, kde v únoru 1948 násilně uchvátila moc komunistická vláda. Podobnost mezi nedávným vývojem v Chile a předúnorovým vývojem v Československu je nápadná. V obou zemích byla parlamentní demokracie se silnými komunistickými stranami, podporovanými z Moskvy. V Chile byl komunistický prezident, v Československu komunistický ministerský předseda. Cílem obou komunistických stran jako všech komunistických stran v takové síle, ať to veřejně vyhlásují nebo veřejně popírají, bylo a je uchvátit veškerou moc v zemi a zavést komunistickou diktaturu. Jako v Československu tak i v Chile údernou silou měla být komunistická milice, pečlivě cvičená a skvěle vyzbrojená díky bratrské pomoci přímo z Moskvy nebo po lince Moskva — Havana — Santiago, navíc s asistencí několika tisíc importovaných profesionálů na ozbrojené převraty — komunistických guerril. Také chilská policie byla převážně v rukou komunistů. A tak osud obou zemí, Československa i Chile, spočíval na bedrech armády. Ta je vždy největší a rozhodující silou ve vyspělých zemích, které nemohou policie, milice či jiné ilegálně ozbrojené bandy vážně konkurovat. A tady podobnost mezi Chile a Československem končí. V únorovém Československu byla už armáda pod kontrolou komunistů a tak nic nestálo v cestě rychle zkonsolidované komunistické diktatuře, která zatím na 25 let zlikvidovala jakékoliv stopy demokracie. V Chile zatím armáda v rukou komunistů nebyla a v rozhodujícím střetnutí zvítězila. Lidé, kteří nazývají události v Chile tragedií demokracie, si vůbec neuvědomují tyto základní skutečnosti. Rozhodně je lépe mít vládu pod vedením několika generálů, kteří po léta sloužili své demokratické vlasti jako její vojáci, tedy vládu dávající oprávněně naději na návrat demokratických poměrů, než vládu komunistické diktatury, kde demokracie je pohřbena navždy. Poměry v Československu by byly jistě utěšenější, kdyby tam od února 1948 vládlo třeba až dodnes několik z těch československých generálů, které komunisti po uchopení moci popravili či umučili v žalářích. Snad o tom nepochybuje ani pan Jezdinský, který v článku "Poučení z Chile" (A. L. 21. září 73) nařká, jak byla v Chile demokracie knockoutována jako v Československu před 5 lety. Skutečnost je taková, že v Československu byla demokracie knockoutována před 25 lety a před 5ti lety tam žádná demokracie nebyla. Navrhoval snad soudruh Dubček provedení svobodných voleb? Jeden z nejprogressivnějších komunistických intelektuálů Eduard Goldstücker hovořil na svých četných veřejných vystoupeních o nutnosti demokratisace československého socialismu, ale připouštěl jen tu demokratisaci, kterou naordinoval komunistická strana a vehementně popíral možnost existence opozičních stran. Cítil se hluboce dotčen, když si mu nějaký občan v diskusi stěžoval, že vláda jedné strany nemůže zaručit žádnou demokracii, ani tu socialistickou demokracii. Nejvíce byl iritován poznámkou a popíral, že mnozí intelektuálové se stali a stávají členy komunistické partaje jen a jen pro svou kariéru. Vždyť vědecké tituly kandidátů či doktorů věd byly vyhrazeny jen členům komunistické strany a stát se třeba primářem či jen zástupcem primáře byt' jen v okresní nemocnici vyžadovalo být členem komunistické strany. Účast na vědeckých konferencích či studijní pohyby v kapitalistickém zahraničí byly povoleny zase jen členům komunistické partaje. A kdo by zaručil skutečnou nápravu těchto poměrů, když ona partaj měla vládnout nerušeně dál bez jakékolv kontroly? Ale omluvme pana Goldstückera, zřejmě se utopil v komunistické utopii. S odstupem pěti let se můžeme dívat na rok 1968 trochu jinak. Československá komunistická strana v posledních letech vlády Antonína Novotného dospěla k takovému vnitřnímu rozkladu, že nebylo nejmenší naděje na její opětovou konsolidaci z vlastních zdrojů ani s pomocí sovětských poradců. Skutečně nebylo jiné cesty než sovětská vojenská intervence a s ní totální kontrola Československa. Provést takovou intervenci vyžadovalo vytvořit podmínky k jejímu zdůvodnění a ospravedlnění. Tyto podmínky byly zcela báběrně v roce 1968 vytvořeny. Navíc umístění sovětských vojsk v Československu, poslední satelitní zemi bez přítomnosti sovětských vojsk na jejím území, podstatně zvýšilo vojenskou sílu Sovětského Svazu v Evropě a značně zvýhodnilo jeho politickou pozici ve vyjednávání se Západem. Mluvil jsem o rozhodujícím významu armády v nedávných chilských událostech a v únorových událostech v Československu. Jednalo se snad o náhodu, že v "obrodném" komunistickém procesu roku 1968 byl velitelem československé armády ustaven generál Martin Dzúr? Již tenkrát nebylo veřejným tajemstvím a zajisté i soudruh Dubček dobře věděl, že Martin Dzúr je přímým agentem Moskvy. A Moskva se ani nenámáhala nahradit ho později někým jiným a tak Martin Dzúr, který sloužil za Dubčeka v tak klíčové pozici, funguje dál, neb v dnešním Československu už není třeba ani takových for-

Povinnost spisovatele je nemlčet

Vystoupení Pavla Kohouta v rakouské televizi

V době, kdy v Ženevě zasedá konference, usilující o zlepšení klimatu v Evropě, ozval se z Československa hlas, upozorňující na neutěšené poměry v naší vlasti. Pavel Kohout, kdysi v mládežnickém nadšení básnický oslavovatel komunistické samovlády a od poloviny padesátých let její kritik, poskytl interview rakouské televizi, který současně přebírala také západo-německá a švýcarská televize. Jak Kohout říká, použil této okliky proto, že mu není možné vyslovovat se o vnitřních poměrech uvnitř Československa.

Jeho slova pravděpodobně neuspokojí ty, kteří z bezpečné dálky a hlavně v nerealistickém zaničení a emoci dávají přednost silným slovům. Představují však nesporně rozumnou základnu pro diskusi o vyřešení tiché vnitřní krize, vyplývající z apatie, vyvolané rozchodem vlády a lidu, který nemohou překlenout slova, jimiž se ho režim pokouší zakrýt.

Rakouský autor rozhovoru se prohlásil za zarytého optimistu, a nevěří prý svým novinářským kolegům, kteří mu prorokují, že příště nedostane povolení k vjezdu do ČSSR. Naopak, je prý ochoten kdykoli udělat interview s ministrem kultury o otázkách, o nichž Kohout mluvil.

Nesdílíme jeho optimismus. Ale domníváme se, že je — právě v kontextu evropského vývoje — na čase prolomit hráz mlčení, kterým se oficiální Praha nejraznějšími prostředky obklopila a hovořit o problémech a východiscích z dnešní situace právě oním střízlivým jazykem, jakým hovoří P. Kohout.

pj, Vídeň

(Pozn. red: pro délku tohoto materiálu otiskneme jeho druhou polovinu v příštím čísle.)

Interview s Kohoutem bylo vysíláno televizemi Rakouska, NSR a Švýcarska 26. září. Přinášíme jeho doslovné znění, přeložené z němčiny. "Rakouská televize se mne dotázala, zda bych byl ochoten zodpovědět několik otázek. Bylo mi slíbeno, že moje odpovědi budou divákům tlumočeny nezkráceně. Tyto otázky mi poskytují možnost vyjádřit některé myšlenky — které mne nejvíce zaměstnávají nebo znepokojují. Jsem vděčen za tuto možnost, třebaže otevřeně přiznávám, že bych mnohem raději vystoupil česky, v československé televizi. Skoro pět let je mi to však upíráno. Tak tedy — ptali jste se mne, jaké konkrétní stanovisko vlastně zaujímám, po zkušenostech těchto posledních let, kdy mi bylo prakticky všechno zakázáno, kromě psaní. Považuji to za přímý dotaz po mých politických názorech. Mohu jej zodpovědět bez váhání a bez okolků.

Jsem přesvědčeným zastáncem socialismu. To je přirozené pojem příliš široký, a já bych ho chtěl specifikovat, právě po zkušenostech z československé "dopravní nehody". Socialismus je pro mne systémem, v němž zespolučenštěné výrobní pro-

středky vytvářejí pod kontrolou veřejnosti základnu pro plné rozvinutí oněch svobod, za něž lidstvo od věků bojuje: svobody názorů, svobody vědecké a umělecké činnosti, svobody pohybu. Bez těchto svobod není žádný socialismus možný, nanejvýš nějaká jiná forma konsumní společnosti, jejíž alfou a omegou je opět spotřební zboží, a která rovněž vede k odcizení a odlidštění. Socialismem je pro mne jen takový systém, který překonává ve všech směrech možnosti kapitalismu. Neodstraňuje pouze vykořisťování, nýbrž i jakoukoliv formu politického útlaču, a v neposlední řadě i nadvládu jednoho národa nad druhým. Existují ovšem lidé, kteří mají o socialismu naprosto jiné představy. V dějinách platí za přirozené a normální, že lidé mají různé názory na různé otázky. Nepřirozená a abnormální situace nastává teprve v okamžiku, kdy si jedna skupina přivlastní monopol na pravdu, všechny ostatní názory označí za kacířství a znemožní těmto zdánlivým, nebo skutečným kacířům vyjádřit a zastávat své názory. Kdo by měl vědět lépe než my v Čechách, že jsou často kacíři, kteří jsou ještě během

života jedné jediné generace počítáni ke klasikům. Bohužel však často cesta do učebnic vede přes hranici. Umlčení jinak smýšlejících, zejména ve společnosti, která už před pětadvaceti lety zbavila buržoazii moci, považují za návrat středověké náboženské nesnášenlivosti do moderní doby."

"Ptali jste se mne dále, jaké úkoly čekají podle mínění českého spisovatele lidstvo dnes, v době velkého konferenčního stolu. To je tak závažná otázka, že zní skoro patheticky. Snad by se dala položit jednodušeji: v jakém světě by podle mínění tohoto spisovatele, který procestoval svět od Kanady až po Čínu, chtěla žít většina lidstva? Nejsem utopista a nežádám nemožné. Mnohé představy některých spisovatelů nebo i politiků jsou ne-realistické, jiné se dají uskutečnit teprve v příštích generacích. Střízlivý pohled na současnou úroveň vědy, techniky, na stav všeobecného politického vývoje lidstva — především na probouzení národů a světadílů, mne však vede k přesvědčení, že už dnes existují předpoklady pro svět bez války, bez hladu a bez utlačování. Tyto tři požadavky jsou rovnocenné a tvoří dialektickou jednotu.

Těžko lze zajistit skutečný mír, dokud se neodstraní hlad. To je jasné jako že jedna a jedna jsou dvě. Podle mého mínění nelze zajistit skutečný mír tak dlouho, dokud jsou skupiny lidí nebo celé národy zbaveny možnosti svobodně se vyjadřovat, svobodně se pohybovat a svobodně rozhodovat o svém osudu. Jestliže můžeme uplynulé roky označit za epochu, v níž se bojovalo za obecné uvolnění, odzbrojení a koexistenci, pak je nyní na řadě boj za obecné uznání lidských a občanských práv.

Na to by měli myslet i ti, kdo těchto práv momentálně užívají. Vezměme si případ z praxe: moje žena a manželka mého švýcarského nakladatele byly po léta nejlepšími přítelkyněmi. Se záležitostmi svých manželů neměly absolutně nic společného. Přesto však nebylo švýcarce uděleno československé vízum a chudince Češe byly odháněly cestovní dokumenty, aby se obě nemohly setkat v Rumunsku. Co to má znamenat? Krevní mstu? Proč mají být obě dvakrát potrestány za svůj sňatek? Jak si lze vlastně představit evropskou spolupráci, jestliže si dvě křehké ženy nemohou popovídat? Jiný příklad: tak jako mnoho mých kolegů zůstal jsem i já po srpnu 68 doma, z různých důvodů, které se dají docela lidsky vysvětlit jednou větou: jsme tu prostě doma. Určité síly, sám nevím které, nechťéjí dovolit — abychom tu umělecky pracovali. Nejsem však ne-

A. P.

malit. V srpnu 1968 Martin Dzúr svůj úkol splnil na výtečnou, neb opět jen československá armáda mohla vážně invazí zkomplikovat či dokonce Sověty odstrašit od jejího provedení. Jeden do očí bijící příklad: jak jinak by mohla těžká sovětská dopravní letadla tak nerušeně přistávat v noci 21. srpna 68 na ruzyňském letišti v Praze? Z vojenského hlediska nebylo nic snadnějšího než takovou akci znemožnit zcela jednoduchými prostředky.

Tak zvaná demokratisace v Československu v roce 1968 byla jen dovedně sehraným sovětským scénariem, jak po několik let nezadržitelně se rozkládajícího satelita změnit ve spolehlivý protektorát. Oddaní komunisté v Československu do ochraptění vykřikují "Se Sovětským Svazem na věčné časy". To je vlastně jediné, co jim ještě jejich páni dovolí vykřikovat. Jsem optimista a pevně věřím, že správná odpověď na otázku pana Amalrika "Přežije Sovětský Svaz rok 1984?" je: Ne. Snad i ti největší pesimisté věří, že tenhle protektorát ani pro tentokrát na věčné časy nevydrží.

Chilské perspektivy

Kolem situace v Chile se o-
zývají oprávněné pochyby i
falešné nářky. Že se politic-
ké problémy moderního stá-
tu nedají řešit diktaturou vo-
jenské junty, je zkušenost,
na kterou nemusejí upozor-
ňovat teprve sdělovací pro-
středky totalitních režimů s
jiným předznamenáním. Ji-
ná otázka je, zda se režimu,
který vládne bez demokra-
tické kontroly, podaří zahá-
jit novou éru hospodářské
stability. Vedle politických
trosek jsou v Chile i hospo-
dářské ruiny. Ať už jsou
příčiny dezolátního stavu jak-
koli složité, zůstane dnešní
ekonomický úpadek v histo-
rickém zápisu zaznamenán
jako smutné dědictví vlády
presidenta Allenda.
Toto jsou fakta: Inflace zvý-
šila letos ceny v Chile o 300
(tři sta) procent. To je světo-
vý rekord. Chilský zahranič-
ní dluh dosáhl v přepočtu na
americkou měnu výše tří a
půl miliardy dolarů. To je
chilský rekord. Chilský stát-
ní poklad je téměř vyčerpán,
průmyslu chybí dovážené
suroviny a továrnám náhrad-
ní součástky, zemědělská vý-
roba poklesla na úroveň roku
1936, kdy měla Chile o po-
lovinu méně obyvatel než
dnes.

Vojenská junta dosud neoz-
námila, jaká bude její dlou-
hodobá hospodářská politika.
Učinila zatím nouzová opa-
tření, některá nevyhnutelná,
a dosáhla — rovněž asi ne-
vyhnutelně — některých
prvních úspěchů. Mobilizaci
všech dostupných doprav-
ních prostředků se jí poda-
řilo zajistit většině obyvatel-
stva dostatečné dodávky po-
travin. Pod hrozbou pří-
sných trestů se dodržují sta-
novené ceny. Obchody se po-
malu začínají naplňovat zbo-
žím.

Jsou první náznaky pozitiv-
ního zahraničního zájmu o
chilské hospodářství. Inve-
stoři ze Spojených států, z
Evropy a z Brazílie nabídli
chilským bankám první půjč-
ky. Vojenská junta podnikla
první kroky, aby obnovila
diskusi s Washingtonem o
náhradě za znárodněné mě-
děné doly, které byly dříve
v americkém majetku. Jun-
ta sice neslíbila, že chce za-
platit úhradu, ale dala naje-
vo, že chce vyjednávat.
Největším problémem je ne-
zaměstnanost a zdá se, že
nejtěžší břemeno hospodář-
ské rekonstrukce ponесou
dělníci. Je pravda, že režim
presidenta Allenda stlačil ne-
zaměstnanost na nepatrnou
míru, ale podle soudu někter-
ých odborníků problém ne-
zaměstnanosti spíše zastřel
než vyřešil. Počet nezaměst-
naných poklesl na tři pro-
centa, ale dosáhlo se toho
hlavně tak, že se v šesti stech
soukromých podniků v mar-
xistické režii zaměstnávaly
tisíce přebytečných dělníků.
Po puči vojenské junty při-
šli marxisté o pozice v těch-
to podnicích a tisíce dělníků
o místa. Propuštění dělníci
sotva najdou práci, dokud se
nezvýší průmyslová produk-
ce nebo dokud vláda neuvol-
ní prostředky pro veřejnou
bytovou výstavbu a jiné pro-
jekty.

Ale úspěch chilského hospo-
dářství záleží především na
produkci měděných dolů.
Prodej mědi zajišťuje téměř
osmdesát procent zisku z
chilského zahraničního ob-
chodu. Vojenská junta uvádí,
že výroba mědi poklesla le-
tos o 28 procent. Příčinou je
hlavně dvouměsíční stávka v
největším středisku těžby mě-
di El Teniente — jeden z
rozhodujících faktorů nezda-
ru a nakonec i pádu presi-

denta Allenda. Je možné, že
zde hospodářská junta zaz-
namená svůj první význam-
nější hospodářský úspěch:
dezorganizace v těžbě mědi
byla tak značná, že už obno-
va normální správy a obvy-
klého pracovního chodu za-
jistí zvýšení produkce.
Tolik — velice zběžně — o
nynějši hospodářské situaci
v Chile. Politika a hospodář-
ství nejsou dva zcela souběž-
né procesy; úspěch v jednom
z nich nezaručuje nutně ú-
spěch v druhém. Zatím se
zdá, že v Chile může být ho-
spodářsky jen lépe, než bylo
za presidenta Allenda. Ale
politická kvalita režimu —
který po Allendovi nastou-
pil, se bude měřit jinak.
Zlepšení hospodářských po-
měrů, jestliže se ho dosáhne,
nezakládá ještě samo o sobě
stabilitu vztahů mezi obča-
nem a vládou. O tom se ví
něco i v Československu.

ZHORŠENÍ VZTAHŮ ČSSR-RAKOUSKO

Po pohraničním incidentu z
26. července, při němž čes-
koslovenská stíhačka zapří-
činila zřícení rakouského
sportovního letadla, které
přelétlo několik kilometrů
čs. hranice, a při němž přišli
o život oba členové posádky
rakouského letounu, (o jeho
podivných okolnostech jsme
už referovali), došlo 2. září k
dalšímu. Civilní bezmotoro-
vé rakouské letadlo bylo nad
československým územím se-
střeleno dvěma čs. stíhačkami;
oba členové posádky při-
šli opět o život.

Rakouská vláda proti tomu-
to novému bezohlednému po-
stupu s československé stra-
ny ostře protestovala a ohlá-
sila nárok na náhradu škody.
Pražské ministerstvo zahra-
ničí její protest odmítlo a v
čs. tisku se objevily ostré ú-
toky na adresu Rakouska;
(Rudé právo na př. pod titul-
kem Původci zla). Čs. strana
žádá náhradu škody. Jako
odpověď na to povolala ra-
kouská vláda svého vyslan-
ce v Praze do Vídně "ke kon-
sultacím", což je v diploma-
tickém jazyku pohrůžka pře-
rušení styků. I když je v o-
bou případech nepopíratelné,
že se rakouská letadla ocitla
nad československým územím
(příčiny — vzhledem ke smr-
ti posádek — těžké objasnit),
způsob, jakým čs. strana u-
platňovala svůj nárok na su-
verénitu vzdušného prostoru
je víc než nepřiměřený, zej-
ména proto, že šlo o sportov-
ní letadla: těžko lze tvrdit,
že proti zbloudivšímu kluzá-
ku bylo nutno vyslat dva Mi-
gy a dát jim povel ke střel-
bě, aby tak byla "zajištěna"
bezpečnost státu. Oba inci-
denty jsou politováníhodné
zejména proto, poněvadž k
nim došlo v době, kdy se po
dlouhých obtížích pohnula z
mrtvého bodu jednání obou
států o sporných otázkách.
Rozhodný postoj rakouské
vlády je zcela pochopitelný.

Lidská práva v ČSSR

Theorie a praxe

Jako mluvčí umlčeného čs.
lidu rozhodla se Čs. Národní
Rada Americká doplnit pří-
pravy americké delegace pro
ženevské pokračování "Kon-
ference o evropské bezpeč-
nosti a spolupráci" dokumen-
tačním materiálem o tom —
jak je komunistickou vládou
v Československu porušová-
na "Deklarace lidských práv"
vyhlášená Spojenými Náro-
dy 10. prosince 1948, a slav-
nostně přijatá také českoslo-
venským komunistickým re-
žimem a "zajištěná" v čs. ú-
stavě. Veliký význam takové
pomůcky pro jednání ženev-
ské konference, je s hlediska
našeho úsilí o obnovení svo-
body a zajištění lidských
práv v obsazeném, zotroče-
ném Československu, jasný a
nepopíratelný.

Velikého úkolu zpracování
dokumentačního materiálu
se podjala sestra Anna Faltu-
sová, členka výboru pro za-
hraniční záležitosti a před-
sedkyně washingtonské od-
bočky ČSNRA. S odhodlaným
úsilím (které jí je vlastní)
shledala a získala množství
původních dokladů o nezá-
konném a nelidském postupu
pražského komunistického re-
žimu a v anglickém překla-
du zpřístupňuje tento doku-
mentační materiál pro uplat-
nění v ženevské konferenci i
pro americké zahraniční mi-
nisterstvo (i jiné významné
instituce) vůbec.

Ve 28. odstavcích autorka
konfrontuje definice lid-
ských práv, vyjádřené v de-
klaraci Spojených Národů, s
tragikou faktické komunistic-
ké praxe v Československu.
Tragika této praxe je proká-
zána usvědčujícími doklady,
které jsou uvedeny v čs. ori-

ginále a v anglickém překla-
du a seřazeny podle indexních
čísel. Analytický rozbor lid-
ské a národní tragedie Čes-
koslovenska, propracovaný s.
Faltusovou ve spolupráci s
Dr. Haškem s vědeckou pře-
sností a důkladností, vrcho-
lí a je pak uzavřen uvede-
ním desatera požadavků, jež
by měly být uplatněny v jed-
nání ženevské konference:
uvolnění nynějších cestov-
ních omezení, sjednocení ro-
din a možnost rodinných
návštěv, usnadnění oběhu
časopisů, rozhlasových a te-
levisních informací, studijní
činnosti a vědecké spoluprá-
ce. A především plná a sku-
tečná vzájemnost v jednání
mezi zúčastněnými státy.

Práce s. Faltusové tvoří spis
rozsahu přes 150 stran. Je-
ho úvodem je dopis předsed-
nictva ČSNRA, v němž jsou
připomenuta slova inaugu-
račního projevu presidenta
Nixona z r. 1969: "... an
open world — open to ideas,
open to exchange of good
and people, a world in which
no people, great or small,
will live in angry isolation".
Úpravný spis byl odevzdán
kromě čsl. a středoevropské
sekcí State Departmentu a
americké delegací pro ženev-
skou konferenci, také Na-
tional Security Council, za-
hraničnímu oddělení AFL-
CIO, Atlantic Council of the
United States, dále Meziná-
rodní komisi právníků v Že-
nevě, Dr. Jánů Papánkovi,
kterého ČSNRA vysílá do
Ženevy jako pozorovatele —
U. S. senátoru Henry M.
Jacksonovi, poslanci Ed. J.
Dervinskému a Hlasu Ame-
riky.

J. Kučera

Zajímavosti ze světa

smrtný a chtěl bych v těch
letech, která mi ještě zbýva-
jí — dále rozvíjet své diva-
delní umění. Je přece ab-
surdní napsat divadelní kus,
hodit ho do poštovní schrán-
ky jako zprávu v lahvi do
moře, a za několik měsíců
čist dobrý nebo špatný vý-
tisk, nebo na jižní Moravě
či v západních Čechách vidět
špatně či dobře provedenou in-
scenaci v Rakousku nebo Ně-
mecku, aniž bych věděl, co
jsem to vlastně napsal. Mám
rád velké divadlo pro mnoho
diváků a mohu doufám tvr-
dit, že jsem několika málo z
těch nesčetných návštěvníků
mých divadelních kusů pře-
dal pár dobrých myšlenek a
pocitů. Dnes je mi pětáctýřicet,
polovička z toho u divad-
la; teď tedy pomalu vím, jak
by se mělo divadlo psát a in-
scenovat. Mám jednu chybu,
rád pracuji. Proč bych tedy
nemohl přechodně pracovat
někde jinde, když mne mo-
mentálně v Praze považují
za tak nebezpečného. Napří-
klad v Polsku, kde se dělá
tak vynikající divadlo, nebo

na Slovensku, kde jsou tak
fantastiční herci, nebo ve Ví-
dni či v Hamburku; prostě
tam, kde by mne chtěli. Při-
rozeně, a to je právě ten pro-
blém, ne za tu cenu, že bych
musel navždy opustit svou
vlast, své přátele, Prahu, již-
ní Čechy a všechno to, co je
pro můj život nepostradatel-
né."

"Ja přece nechci svrhnout
žádnou vládu, žádám jen —
abych já a samozřejmě kaž-
dý občan, mohl svobodně pra-
covat, svobodně myslet, svo-
bodně vycestovat a svobodně
se vrátit, jak mi to teoreticky
zaručuje ústava a charta Spo-
jených národů. Kromě toho
rok 1968 znova dokázal, že
nejlojálnějšími občany jsou
právě ti, kdo smí kritizovat
vládu. Nejusedlejší jsou ti ob-
čané, kteří mají cestovní pas.
Za třetí jste se mne ptali, co
mohu říci k případu Rieseho,
onoho německého dopisova-
tele, kterému byla právě od-
ňata akreditace, především v
souvislosti s tak zvanou peti-
cí presidentovi Českosloven-
(Pokračování příště)

Dohodu o navázání diplomatických styků uzavřelo Maďar-
sko a Filipíny. • Delegace spolkového sněmu Německé spol-
kové republiky byla v Kremlu přijata předsedou presidia
Nejv. sovětu Podgorným. • O deset procent zvýšila Vene-
zuela cenu vyvážené nafty. • Až půl metru sněhu napadlo
na švýcarské straně italské provincie Sondrio. Nadále tam
hustě sněží. • Do Československa na pozvání presidenta
Svobody přijel indický prezident Varahagiri Venkata Giri
s manželkou a doprovodem. • Podle posledního průzkumu
veřejného mínění v Británii, prudce tam klesá popularita
konservativní strany. • Obchodní mise SSSR byla otevřena
ve Washingtonu. Zároveň byla v Moskvě otevřena obchodní
mise americká. • O vztazích NDR — NSR bylo zahájeno
jednání v Berlíně mezi státním tajemníkem vlády NDR M.
Kohlem a ministrem spolkové vlády E. Bahrem. • Iránská
vláda vypověděla ze země britského dopisovatele. Prý pře-
krucoval fakta. • V Sovětském svazu se připravuje mohutné
nucené stěhování obyvatel do míst, kde se buduje nový prů-
mysl, zvláště na Sibiř. • Expresní vlaky z Moskvy do Le-
ningradu vozí československé elektrické lokomotivy CS 2t. •
Československo-holandská jednání, zvláště o evropské bez-
pečnosti, proběhla v Haagu. • Podle panamského vyslan-
ce ve Washingtonu Gonzalese, uvažuje panamská vláda docela
vážně o stavbě nového panamského průplavu. • V Bruselu
byla podepsána dohoda o volném obchodu mezi Finskem a
Evropským hospodářským společenstvím. • 55 procent plá-
novaných letů se muselo zrušit díky stávce západoněmec-
kých dispečerů civilních letišť, která trvá již čtyři měsíce. •
Americký senát schválil rezoluci, již vyzývá vládu, aby ob-
nevila normální diplomatické styky se Švédskem.

SPORT

ZEMŘEL PAAVO NURMI

Odešla jedna z nejlegendárnějších postav sportovní historie. Nurmi bylo 76 let, žil v Helsinkách a proslavil Finsko jako málokdo druhý. Na třech olympijských hrách vybojoval sedm zlatých a tři stříbrné medaile a během své kariéry překonal dvacetkrát světové rekordy v běhu na středních a dlouhých tratích. Nurmi byl ovšem nejenom největším sportovcem dvacátých let našeho století. Jeho životní osudy jakoby předznamenaly všechny ty současné ostré spory o smysl špičkového sportu, o definici amatéra. Dnes jsou nepochybné hranice mezi amatérismem a profesionalismem — střízlivě řečeno — rozmazány. Do špičkového sportu vstoupily zájmy politické a ideologické, úspěch jednotlivce na sportovním poli je stále více pokládán za úspěch státu a dokonce i jejich zřízení. Řada zemí — víme kte-

NA LEPŠÍ
K VAŠATOVÍ

ré — financuje svoje špičkové sportovce a pak je před okolním světem vydává za amatéry. Paavo Nurmi byl v roce 1932 prohlášen za profesionála za prohřešky, nad nimiž by dnes každý jen mávl rukou. Pravda, dnes se píše rok 1973; a dosahované výkony jsou mnohem vyšší než v dobách Nurmiho. Špičkový sport vůbec nelze pěstovat bez tvrdé tréninkové práce. Sportovec zasluží za svou dřinu odměnu. Záleží ovšem na tom, zda ji bude nadále v některých zemích dostávat pokrytecky načerno. Paavo Nurmi se netajil tím, jaký osobní prospěch přinesl sportu jemu. Jeho úspěchy zlepšily i jeho občanskou existenci, ale nikdy se nestal sportovním zaměstnancem ve službách politické propagandy.

SPARTA VÁLÍ

V první československé hokejové lize to vypadá v tabulce po osmi kolech tak, jak málokdo ještě před měsícem předpokládal. Pražská Sparta vyhrála zatím všechno, co se dalo. Doma i venku. A to byla loni mužstvem, které v první lize nebojovalo o valčíky, ale o záchranu. Co je příčinou této malé hokejové senzace? Když před sezónou přebíral trenérské křeslo od

Karla Guta — pověřeného vedením národního mužstva — Luděk Bukač, prohlásil, že současná Sparta je tak výborným mužstvem, jaké dosud nikdy netrénoval. Mnozí to pokládali za taktické přehánění. Celek Sparty se ovšem především konsolidoval. Do I. ČLTK Praha odešli někteří zkušení hráči, ve Spartě se konečně po letech zlepšil duch mužstva a z různých partiček se stala parta. Mladí dostali velkou příležitost a využili ji skvěle. Kostka, Vlček, Richter, Vícha, Honc, Nikl (syn bývalého hráče LTC), Dohnal, Černý se vedle vyhecovaných a náhle o třídu lepších Kochty a Horešovského přes noc zařadili mezi přední československé ligové hokejisty. A konečně z Košic — kam kdysi odešel na vojnu — se do Prahy vrátil brankář Holeček. Chytá tak, jak asi u nás předtím nikdo. Jsem přesvědčen, že by ho dnes koupili i kanadsko-američtí profesionálové. Vedle "Do toho, do toho!" se pražskou Sportovní halou ozývá teď nejčastěji právě skandování "Holeček, Holeček!" Mimo chodem — diváků chodí teď v Praze na hokej přirozeně několikanásobně víc, než v minulých letech; a to zase prospívá spartánské kase. Připomeňme si ještě, že v posledních letech si už jedenkrát dělala Sparta velké šance na titul nejlepšího československého hokejového týmu. Bylo to v létě roku 1968.

Už tehdy byl dojednaný přestup Holečka z Košic zpátky do Prahy, Sparta disponovala velmi silným mužstvem. Všechno zmařila srpnová okupace. Holečkův přestup se v údobí plném mnohem vážnějších událostí neuskutečnil, emigroval jeden z nejlepších spartánů, reprezentant Petr Hejma, za hranice odešlo i několik nových nadějí, mužstvo ztratilo zápal, s jakým si předsevzalo jít do sezóny. Tak je to tady znova zase teď — po pěti letech... Opačným nečekaným překvapením je dosavadní hra bratislavského Slovanu. Ten byl po osmi kolech naopak na posledním, 12. místě. Před sezónou ještě vypadal výtečně — v Německé spolkové republice vyhrál nečekaně Thurn Taxisův pohár před vysoce favorizovanými moskvy. Těsně po zahájení ligy však náhle přestoupil do Brna Dzurilla, Sakáčovi to v brance nejde a v týmu je zřejmě špatná atmosféra. Ve druhé lize, její A skupině

(českomoravské), zase po pěti kolech nečekaně vládnou moravané. Drží si první čtyři místa (v čele s brněnským Ingstavem), zatímco české kluby se zabydlují převážně dole, což překvapuje hlavně od pražských oddílů I. ČLTK a Slávie, vedených novými trenéry; štvaničtí Františkem Tikalem a slávisté Barákem.

PAVEL PECHÁČEK

Zápasy devátého kola první hok. ligy. Utkání dvou neporažených mužstev I. hok. ligy — Sparty a Dukly Jihlava, které mělo být magnetem 9. kola, bylo vzhledem k povinnosti vojáků odloženo na listopad. Další výsledky:

Tesla Pardubice-2:2, VŽKG Ostrava-Litvínov 3:2, ZKL Brno-Škoda Plzeň 6:4, Chomutov-Č. Budějovice 1:2 a Bratislava-SONP Kladno 3:2. Tabulku vede (má o jeden zápas méně sehráno) Sparta následována Duklou Jihlava. Všechny čs. klubovní celky, kromě VSS Košice, postoupily do dalších bojů ve vrcholných evropských pohárových soutěžích. Košičtí fotbalisté prohráli v odvětném utkání I. kola soutěže o pohár UEFA v Budapešti s místním Honvédem 5:2. První utkání v Košicích skončilo sice vítězstvím VSS 1:0, ale lepším skóre postupuje Budapešť. Ve stejné soutěži Tatran Prešov hrál nerozhodně v Jugoslávii s mužstvem Velež Mostar 1:1 a celkovým skóre 5:3 postupuje do II. kola. V soutěži o Pohár evropských mistrů Spartak Trnava porazil v odvětném utkání I. kola norský celek Viking Stavanger 1:0 a v soutěži o Evropský pohár Baník Ostrava zvíťazil v Irsku nad mužstvem CDRK Hibernians 2:1 a také postupuje do II. kola.

Skotský a britský sportovní tisk v komentářích o utkání Skotsko-Československo, které rozhodlo o postupu Skotska na světový šampionát v Západním Německu příštího roku (Skotové vyhráli 2:1), se zaměřuje na průběh, jakož i atmosféru zápasu, který se hrál před vyprodaným hledištěm — 100.000 diváků.

—pza—

Zemní plyn v Praze

Středočeské plynárny chtějí do roku 1990 podstatně zvýšit spotřebu zemního plynu v Praze. Z přípojky transitačního plynovodu má plyn čerpat dostavěná plynárna v Měcholupích, která pak má patřit k největším v Evropě.

Sovětská kovbojka

Stalo se to před rokem (v červnu 1972) na dalekém Divokém Východě a k nám se to dostává teprve dnes, jako kdysi historky z dalekého Divokého Západu. Ústní podání se šíří pomalu, zvláště když musí překonávat železnou oponu.

Tak tedy v sobotu či v neděli, prostě v den pracovního klidu, se konala v městě Dněprodžeržinsk svatba. Po starobylém ukrajinském obyčejí vycházejí svatebčané po slavnostním obědě do ulic, zpívají a tak říkajíc dělají značné nepřístojnosti, neboť již jsou trochu pod parou. Obvykle to policie mlčky přehlíží.

Tentokrát však milice svatebčany zadržela a vyzvala je, aby se odebrali na místní oddělení policie. Hrubost milicionářů vyvolala projevy nevole u kolemjdoucích i samotných zadržených. Shlukli se kolem milicionářů a požadovali propuštění zadržených. Milice zavolala speciální automobil. Čtyři ze zadržených dobrovolně vešli do vozu, neboť mnozí z kolemjdoucích se nabídli, že půjdou na policii svědčit ve prospěch zadržených. Auto se rozjelo a za ním se pohnula tlupa lidí, naladěných značně bojovně.

Na polovině cesty se policejní auto srazilo s nákladním vozem (vinou řidiče policejního vozidla) a téměř okamžitě začalo hořet. Z kabiny vyskočili čtyři milicionáři — všichni v podnapilém stavu. Skupina kolemjdoucích obklopila vůz a začala se doža-

dovat — aby otevřeli zadní část vozu. Milicionáři však tvrdili, že tam nikdo není a snažili se ztratit. V té chvíli k vozu dorazila skupina opozdivších se svatebčanů a s křikem, že jsou uvnitř lidé, se vrhla k vozu. Dveře byly násilím otevřeny, ale dva ze zadržených byly již mrtvi. Ostatní dva zemřeli po převozu do nemocnice.

Rozzuřený dav se vrhl k oddělení milice a demoloval je s křikem: "Bijte je! Fašisti! Opilci!" Službu konající důstojník stačil telefonovat na městský výbor strany o tom, co se stalo. Dav se vrhnul k městskému výboru strany. Tam byl již hlídkující člen upozorněn a vyšel na zápraží, aby se pokusil s lidmi vyjednávat. Avšak jízlivé repliky z davu jej natolik rozzuřily, že začal lidem vyhrožovat vězením a nazval je povstalci a nepřáteli sovětské vlády. To dav znovu rozlítlo, takže začal rozbíjet okna a zdemoloval i uvnitř celou budovu. Hlídkující člen se zamknul v jedné místnosti a telefonoval do bytu tajemníkovi sekretariátu. Ten se okamžitě spojil s armádou a za hodinu byly na místě tři pluky vojska. Po první bezvýsledné výzvě — aby se lidé rozešli, vojáci začali do davu střílet z automatů.

Toho dne nikdo nebyl uvězněn. Dav se rozešel. Počet obětí se nedal přesně stanovit, avšak na náměstí zůstalo nejméně deset mrtvých či raněných.

Libuše Obrusníková

Z věznic na Borech do Moskvy

Skupina politických vězňů — kteří si odpykávají své tresty ve věznicích na Borech u Plzně, zaslala mírovému kongresu, jež byl pořádán komunisty a jejich soupeřníky v minulých dnech v Moskvě, následující telegram:

"S radostí sledujeme zprávy o mezinárodním uvolnění zejména o konferenci v Helsinkách, ve Vídni a v Ženevě. Vitáme, že se Sešel i světový mírový kongres. Pravý a trvalý mír je neslučitelný s jakoukoli formou útlaču. Neslučitelný s omezováním práv národů na sebeurčení a suverenitu. Neslučitelný s porušováním lidských a občanských práv jednotlivců, národů a států. Je předpokladem svobody, demokracie a socialismu. Kongres by měl přispět k vzájemnému porozumění všech, kteří za tyto hodnoty bojují".

Jménem čs. demokratické socialistické oposice telegram podepsali ing. Rudolf Battěk, někdejší poslanec ČNR, odsouzený k 3 a půl roku, Alfréd Černý, býv. člen ÚV KSČ, odsouzený ke 3 roků, Mudr. Milan Šilhan a Mudr. J. Mezník, funkcionáři české socialistické strany v Brně, odsouzení na 5 a 3 let,

Jaroslav Šabata, univ. profesor, býv. člen ÚV a KV KSČ, odsouzený na 6 a půl roku, další z jeho skupiny Karel Fridrich, odsouzený na 18 měsíců, Zdeněk Vašíček, odsouzený na 3 roky, a konečně historik J. Tesař, odsouzený na 6 let.

Není nám známo, jakou cestou se jim podařilo telegram z vězení propašovat a nechat odeslat. I když jeho obsah snad — doufejme nemůže vést k jejich eventuálnímu dalšímu soudnímu postihu, v prostředí borské věznice jistě budou jmenováni objektem vnitřní, veřejnosti skryté represe. Byli si toho nesporně při odeslání telegramu vědomi. O to větší je náš obdiv jejich statečností a domyšleno — také víře ve správnost a konečné vítězství demokratického socialismu. **pj**

Beskydy rezervací

V Rožnově pod Radhoštěm byla za účasti ministra kultury prohlášena oblast Beskyd za chráněnou přírodní oblast. Jde o území v rozloze 1340 čtverečních kilometrů, do něhož patří moravskoslezské Beskydy — Vsetínské vrchy a část Javorníků.

POKRAČUJEME V TRADICI

Po velkém úspěchu v loňském roce vyjde letos v říjnu rozšířený, 160-ti stránkový KALEX 74

bohatě ilustrovaný kalendář československého exilu.

Najdete v něm zábavu, poučení a mnoho cenných informací.

Cena kalendáře US \$6,80 včetně poštovného a poplatku za převod šeku. Platby pouze předem šekem na adresu Kalexu.

KALEX, 8 Mníchoven 5, Pestalozzistr. 13, BRD

Objednávky a platby můžete zasílat již dnes!

AMERIKO, AMERIKO . . .

Filmy a diváci

Cizí filmy už nejsou v Americe populární. V uplynulé dekádě, v letech šedesátých, představovaly cizí filmy celou velkou vlnu v americké kinematografii, ne-li v americké kultuře. A jednu z nejdynamičtějších součástí této vlny představovala díla československých režisérů jako Kádára, Formana, Passera, filmy jako Obchod na korse, Lásky jedné plavovlásky, Intimní osvětlení.

Ta éra je pryč. Cizí filmy se v současné dekádě v Americe uvádějí tak zřídka, že se musejí hledat se svíčkou v poledne. Prostě se nevyplácejí. Typický je příklad cizího filmu, který stojí americkou distribuční firmu deset tisíc dolarů. Aby na něm vydělala, musí v pokladnách biografů utržit půl milionu dolarů. A to se v současných letech hned tak nestane. Ale vezměme si i netypický příklad jednoho z nejúspěšnějších cizích filmů loňského roku, Bergmanův film Cries and Whispers, v překladu snad Křik a šepot. Americká distribuční firma New World Pictures za něj zaplatila

150,000 dolarů. Potom vydala dalších 80,000 dolarů za reklamu, propagandu. Film si zadalo 635 biografů. Firma utržila jeden milion dolarů. A teď porovnání: Americký film podobného žánru, Five Easy Pieces (snad Pět snadných kousků) se hrál v 6,000 biografech, vynesl devět milionů dolarů.

Ještě jeden statistický výkaz, který potvrzuje pokles v popularitě filmů natočených v jiném jazyce než v angličtině: v roce 1960 se v amerických premierových biografech hrálo takových filmů čtyřicet. Letos se jich hrálo zatím osmnáct, a zbytek roku to už nevytrhne. A důvod? Američtí filmaři se naučili natáčet filmy toho určitého evropského žánru, který táhl a táhne publikum. Žánru, kterému se v Americe někdy říká "slice of life" — záběr ze syrového života, ne z vyumělkované hollywoodské pohádky. V letech šedesátých publikum pomalu přestalo být zvědavé třeba na to, jak Rock Hudson dává po desátém randeti polibek na dobrou noc Doris

Dayové, a našlo zálibu řecké v takových Ostie sledovaných vlcích, ve kterých mladá dívka dostane úřední razítko na nahou zadní část těla. Ovšem jakmile se tento trend ukázal být opravdovým a trvalým, američtí filmaři se k němu přidali, jak jsme řekli — jako příklad uveďme třeba film Midnight Cowboy — a začali točit filmy téhož druhu, filmy, které nepotřebují žádné dubbování do angličtiny nebo podtitulky. A jak už to tak často bývá — dovolte nám otrocky přeložit americké idiomatické rčení — když se Američanům dostane míč do ruky, začnou s ním utíkat a ostatní předběhnou. Někdy až do offsidu, jako třeba se záběrem ze syrového života zvaným Last Tango in Paris.

Ale to už zabíháme do kurtu vyhrazeného filmovým kritikům, kam nepatříme. Chtěli jsme prostě zaznamenat, že importované filmy stihl v Americe stejný osud jako sauce hollandaise. Američané se ji sami naučili vařit a už není žádná poptávka po kuchařích z Evropy, kteří ji kdysi uměli lépe.

H. H.

MOSKVA - PEKING

Při oslavách 24. výročí vzniku komunistické Číny se sice nekonala v Pekingu vojenská přehlídka a sovětské vedení neopomenulo čínským komunistům gratulovat, z toho se však nedá vyvozovat, že se napětí mezi Moskvou a Pekingem uvolnilo. Z prohlášení, které učinil sovětský vůdce Brežněv při své nedávné návštěvě v Taškentu, se dá spíše soudit, že napětí zesílilo a že se vyhlídka na zlepšení čínsko-sovětských vztahů zhoršily. Brežněv — jak známo, řekl, že Sovětský svaz nabídl Číně smlouvu o neútočení a že v Pekingu nabídku ignorovali.

Čínské sdělovací prostředky se až dosud o sovětské iniciativě nezmínily, čínští předáci — jak napsal americký list Christian Science Monitor, — však při rozhovorech se zahraničními návštěvníky prozradili, že Brežněvův návrh nepokládají za nic jiného než za politickou hru — za prázdné gesto, jehož účelem bylo vzbudit ve světě dojem, že v Kremlu mají mírumilovné úmysly a že chtějí všemi prostředky zabránit válce.

Kremelští vůdci při čtyřletém vyjednávání s Čínou neprojevili ochotu k sebemenším úpravám hraniční čáry a o tom, že smlouvy, které uzavřeli ruští carové s čínskými císaři v 18. a 19. století, byly nerovné, nechť ani mluvit. Soustředěním armád na čínských hranicích zřejmě chtějí rozdmýchat

v Číně poraženeckou psychózu a přimět maoisty k přijetí sovětské koncepce sousedského spoluzití.

Korespondent londýnských Timesů Neville Maxwell — který procestoval čínskou pohraniční provincii Heilung-Kian, viděl na sovětské straně hranic v těsné jejich blízkosti souvislé pásy drátěných překážek, bunkrů a jiných vojenských staveb. Na čínské straně něco podobného nespatriil, ale na možnost vojenského konfliktu se Sovětským svazem se — jak zjistil — důkladně připravují i Číňané. Zvolili však poněkud jinou obrannou taktiku. Zdá se, že nepomýšlejí na to, zadržet sovětské útočníky již na hranicích. Připravují se na obranu zázemí a na totální vojenské nasazení všeho lidu. Na čínském venkově i ve městech se konají pravidelná vojenská cvičení mladých lidí a ve větších sídlišťích se stavějí rozsáhlé tunelové protiatomové kryty, vybavené moderními technickým a hygienickým zařízením. Některé kryty jsou až 80 metrů pod zemí a podle úředních údajů mohou už dnes pojmout 40 procent městského obyvatelstva. S jejich výstavbou bylo započato v roce 1969, brzy po incidentu na řece Ussuri, a v dohledné době mají být rozšířeny natolik, že v nich najde v případě akutního nebezpečí útočiště převážná většina obyvatelstva. Na budování krytů se podílejí vši-

chní praceschopní lidé a to bezplatně po návratu ze svého normálního zaměstnání. Z vojenských důvodů se provádí též decentralizace průmyslu a administrativy. Celý čínský národ je připravován na velkou vlasteneckou válku, která se nebude odehrávat jen na frontách, ale i v zázemí — na nelítostnou válku partyzánskou. Sovětské sdělovací prostředky se sice snaží čínské obranné plány zesměšňovat jako taktiku v atomovém věku ne dosti účinnou, ale v Kremlu se bezpochyby neoddávají iluzím, že vpád do Číny by byl pro Rudoarmějce jen procházkou. Psychologickou přípravu na válku nezanedbává ani sovětská propaganda. Ujišťuje sice, že Rudá armáda je nepřemožitelná, zároveň však připomíná invazi Džingischánových hord až do střední Evropy a varuje nejen sovětské, ale i evropské národy

Jiří Chmelař

Zahranční dělníci na Slovensku

Při projednávání změn v platném Zákoníku práce vyšlo najevo, že je nutno rozšířit jeho platnost i na cizince, kteří pracují v Československu. Při tom bylo oznámeno, že na Slovensku bude pracovat kolem 50.000 Poláků a v továrnách se bude zaškolovat asi 6000-8000 praktikantů ze severního Vietnamu.

Krajanský oznamovateľ

Víte, že

ŘEZNICTVÍ A UZENÁŘSTVÍ JOSEF ČURDA, MARGARTENSTR. 11

. . . je jen 206 m od nádraží Selnau . . . vyrábí na 20 druhů českých a slovenských specialit . . . rozesílá maso a uzeniny po celém Švýcarsku (maso za velkou výhodnou cenu) . . . při objednávce nad S. Fr. 50.— neúčtuje poštovné.

Nevíte?

Tak přijďte nebo volejte 01/23 52 65

PSACÍ A POČÍTAČÍ STROJE

pro krajany se slevou — jakož i veškeré opravy zařídí ANTONÍN ZETEK, Illnauerstr. 24, 8307 Effretikon, tel. 052-32 53 08

SERVIS

vašeho vozu zajistí rychle a spolehlivě W. Pisoft, společník fy: AUTO WEISS, Altstetterstrasse 228, 8048 Zürich, tel. 01-62 14 55.

Přes UNIONFUNK

v Zürichu seženete českého taxikáře, znalého místních poměrů, památek a vůbec všeho zajímavého.

Volejte 01-47 30 47 a žádejte pana IVANA MÁDRA.

KNIHY

všech čs. exilových nakladatelství dodává: Oskar Krause, CH-8307 EFFRETIKON, Rebenstr. 2

Privat Galerie ve Švýcarsku

vystavuje díla předních exilových výtvarníků — sjednejte návštěvu. Telefon — 052/324176 — Švýcarsko

Pro další podnik,

který otevírám na podzim v městě Taillfingen/Ebingen hledám mladšího, spolehlivého, samostatného českého kuchaře za nejlepších platových podmínek. — Byt k dispozici.

HOTEL RESTAURANT-HIRSCH
Majitel Tony Kolářský
D — 7481 Sigmaringendorf

ŽAJEMCI

o prodej švýcarských hodinek ve všech státech žádáme o kontakt. Vhodný vedlejší výdělek nebo hlavní zaměstnání. Žadatel z oboru mají přednost.

SLAIS-CH-2500 Biel, Postf. 255-Switzerland.

Nemocnice pozadu

Pražské zdravotnictví má stále největší potíže s výstavbou nových nemocničních objektů. Letos už se snad konečně dokončí první část výstavby nemocnice v Motole a urologická klinika. Na Vinohradech se staví nová klinika popálenin a plastické chirurgie. Počítá se se zahájením výstavby velkých poliklinik v Praze 4, 9 a 10. Vážným problémem je i údržba starých budov, kde jsou zejména rozvody (voda, elektřina, topení) většinou v havarijním stavu. Stále je nedostatek míst pro staré a dlouhodobě nemocné lidi.

Killanin v Praze

Do Československa přijel na návštěvu předseda Mezinárodního olympijského výboru lord Killanin. K oficiálnímu rozhovoru o významu sportu v dnešním světě a o příštích olympijských hrách ho přijal předseda vlády Štrougal.

České filmy ve Vídni

Po letní přestávce zahajuje rakouský odborový svaz opět pravidelné promítání českých filmů. Ve středu, 17. října, uvádí film Obchod na korse, vyznamenaný Oscarem a řadou mezin. cen. Začátek je v 19.30 v odborovém domě ve Vídni 4, Treittelstrasse 3.

Špatná nálada v Kremlu

Do slepé uličky se dostalo sovětsko-japonské jednání — které probíhá v rámci oficiální návštěvy japonského premiéra Tanaky v Sovětském svazu. Důvodem je fakt, že Brežněv odmítl diskutovat o navrácení několika japonských ostrovů, které SSSR zabral jako válečnou kořist v r. 1945. Brežněv pak uraženě nepřišel na slavnostní oběd, který pro sovětské vedoucí představitele uspořádal Tanaka. Nicméně sovětská tisková kancelář TASS zdůrazňuje, že jednání budou pokračovat i přes neshodu o ostrovech.

PODPORUJTE

ČESKOU

NARODNÍ

ŠKOLU

NATO a jeho zítřek

Severoatlantické společenství, vytvořené především proto, aby na základě minulých zkušeností vzdorovalo možným aktuálním krizím, se bude tento měsíc zabývat budoucností. Podle jakých principů se mají rozvíjet americko-evropské vztahy, co mají členové aliance očekávat od politiky uvolnění na Západě i na Východě a jaká je a bude role vojenské obrany v době mezinárodních politických diskusí — to je tématický okruh otázek studie, na které zvláštní polooficiální výbor NATO pracoval od září 1971. Studie bude předložena parlamentnímu shromáždění NATO, jehož zasedání se bude konat tento měsíc v Ankaře. Průzkum perspektiv atlantic-

kého společenství byl uložen tak zvanému "výboru devíti", skupině významných amerických a evropských politiků, kteří jsou většinou známi pro svou dlouholetou osobní angažovanost v otázkách západní spolupráce. Předsedou výboru je americký senátor Jacob Javits, a k členům studijní skupiny patří bývalý generální tajemník NATO italský senátor Manlio Brosio, bývalý přední pracovník evropských institucí profesor Walter Hallstein ze západního Německa, bývalý kanadský ministerský předseda Lester Pearson a další více či méně známí politikové z členských států západní aliance. Parlamentní shromáždění NATO, které si chce ujasnit

svou roli v příštím desetiletí, se v připravené studii doví, že členové výboru devíti museli zdolávat paradox, charakteristický pro politiku těchto let. Ve zprávě výboru se o tom říká: "Evropsko-americká bezpečnostní politika v příštím desetiletí znamená v podstatě sledovat dva zdánlivě neslučitelné cíle: udržovat přiměřenou vojenskou rovnováhu a rozvíjet politiku uvolnění ve vztahu k protivníkovi. Problém už nespočívá v jednoduché odpovědi na vojenskou hrozbu, která jasně existuje, ale v usmíření požadavků vojenské bezpečnosti s dlouho očekávaným zlepšením vztahů mezi Západem a Východem." Zpráva výboru devíti zaznamenává smlouvy, dohody a

významná politická jednání mezi Západem a Východem, ale zároveň poslancům členských zemí atlantického paktu připomíná, že se Západ a Východ musejí především dohodnout na společných cílech politiky uvolnění. V této souvislosti se zpráva výboru dotýká — nevyhnutelně — i situace ve východoevropských zemích. Výbor devíti uvádí tyto čtyři základní cíle, bez nichž nelze dosáhnout zásadního politického usmíření mezi Západem a Východem. Za první: Vytvořit skutečnou základnu důvěry v mírové úsilí všech západních a východních zemí, aby tak byl odstraněn strach z války.

Za druhé: Respektovat práva národů vybrat si vlastní politické režimy a ideologie. Za třetí: V největší možné míře uskutečňovat výměnu osob, myšlenek a zboží mezi Západem a Východem. Usilovat

o vyšší životní úroveň obyvatelstva na Západě a na Východě, právě tak jako v rozvojových zemích.

Sovětská vojenská síla na hranicích západní Evropy bude — jak se dále říká, představovat hrozbou do té doby, než budou podány další důkazy trvalého uvolnění napětí, což předpokládá také větší stupeň svobody pro východoevropské země. Autoři studie, kterou si objednalo parlamentní shromáždění atlantického společenství, si ovšem uvědomují, že klíč k uvolnění napětí je v Moskvě. Konstatují, že by bylo žádoucí, kdyby i v Sovětském svazu šel vývoj k větší svobodě, aby bylo zaručeno, že politika uvolnění napětí bude podporována stabilními demokratickými institucemi. Pokud jde o vojenskou obranu, je úsudek členů výboru devíti jednoznačný: V době, kdy se jedná mezi Západem a Východem, musí si západní aliance zachovat svou vojenskou schopnost a svou politickou soudržnost. Je třeba také nadále udržovat v západní Evropě účinnou a přiměřenou americkou vojenskou sílu. Potvrzuje se tedy, že perspektivy atlantického společenství, jimiž se parlamentní shromáždění NATO bude zabývat, spočívají na vojenských a politických faktorech:

a mezi politickými hraje důležitou roli i vnitřní vývoj v zemích střední a východní Evropy. Chceme-li to domyslet: z úvah o budoucnosti světa nelze vyloučit zeměpisnou a politickou oblast, v níž se naplňuje osud Československa.

Nevyřízené stížnosti

Stále více se stává, že občané, kteří si u úřadů na něco stěžují, obcházejí nižší orgány a píší spíš přímo na ústředí. Místní a okresní orgány totiž stížnosti buď přehlížejí nebo je víc zajímá pisatel dopisu než samotný obsah. Začarovaný kruh nastává, když vyšší orgán předá stížnost dolů, kde ji dostane k vyřízení ten, na něhož si lidé stěžují. Stalo se, že stejný pracovník národního výboru třikrát zamítl tutéž žádost.

NABÍZÍME —

České knihy v exilu:

John Danius "Zrod satanova atomu", vázané, celá trilogie \$17.00, k dodání ihned. Během roku 1973 vyjde, vázané v plátně, ilustrované, cena za svazek \$5.20. Díla K. J. Krušiny: "Pan Dadáček má dovolenou", detektivka, "Jedenáctý obvod", kriminální román. "Zimní bouře", Horšká záchranná služba, "Druhá bouře", vychází až v zahraničí. "Svět je strašně krásné", členská premie zdarma pro odběratele celé řady roku 1973. Můžete objednat nebo napsat si o bližší informace. Dodává Literární Klub, K. J. Krušina, Box 239, 126 02 Hägersten 2, Sweden.

Večery pod lampou s českou knihou

Čtenářský hlad po dobré české knize trvá. Doma i v cizině. Kdežto doma současná literatura stagnuje, a starší kvalitní věci se vydávat nesmějí, my v emigraci máme v tom ohledu větší štěstí. Také Universum Sokol Publications patří k vydavatelstvím, které jsou što zájmu čtenářů o dobrou českou knihu vyhovět. Zde je seznam a stručný popis knih, vydaných doposud naším nakladatelstvím:

DEMOKRATICKÝ MANIFEST —

Ferdinand Peroutka. Vyznání víry v demokracii, svobodu a právo na národní sebeurčení. Mužný boj s ideologií komunismu, jehož slabiny jsou zde odhalovány nejpovolanějším mistrem pera. Kniha skutečně hodná tradice českého humanismu.

POČÍTADLO —

Petr Den. Sbíрка esejí, zkoumajících vztahy mezi náboženstvím, politikou a matematikou, jež se zároveň snaží dát novou náplň pojmu "demokracie", aby revoluce davů a nových národů, měnící podobu našeho století, nebyla revolucí nihilismu, prosté moci a smrti, nýbrž revolucí míru a života.

VE VLÁDĚ DRUHÉ REPUBLIKY —

dr. L. K. Feierabend. Paměti muže, který spoludíval osudy národa a státu v tragické pomnichovské době. (Rozebráno).

VE VLÁDĚ PROTEKTORÁTU —

dr. L. K. Feierabend. Pokračování pamětí člena české protektorátní vlády z doby po 15. březnu 1939, obsahující množství zajímavých a významných detailů o tehdejších událostech.

Z VLÁDY DOMA — DO VLÁDY V EXILU —

dr. L. K. Feierabend. Autor zde líčí svůj dobrodružný útek z Protektorátu přes Maďarsko, Jugoslávii a Francii do Londýna a popisuje zajímavým způsobem poměry v tehdejší exilové vládě presidenta Beneše.

ANTONÍN ŠVEHLA —

textová a fotografická monografie, vydaná ke stoletému výročí narozenin tohoto politika, který spoluzakládal, budoval a řídil mladý československý stát. Neopstradatelná publikace zejména pro mladé emigranty, kteří o Antonínu Švehlovi doma buď neslyšeli vůbec, anebo jenom nepravdy.

KAŽDÁ Z TĚCHTO KNIH PŘEDSTAVUJE TVORBU NAŠICH PŘEDNÍCH SPISOVATELŮ A BÁSNÍKŮ, ŽIJÍCÍCH MIMO SVOU VLAST. ZAKOUPENÍ NĚKTERÉ Z NICH OBOHATÍ JISTĚ VAŠI KNIHOVNU

OBJEDNÁVÁM:

Demokratický manifest —	
Ferdinand Peroutka	\$4.00
Počítadlo — Petr Den	2.50
Ve vládě protektorátu —	
dr. L. K. Feierabend	3.00
Z vlády doma — do vlády v exilu —	
dr. L. K. Feierabend	3.00
Ledy se hnuly — V. N. Duben	3.00
Antonín Švehla	3.00

ÚHLEM NA OBLOHU —

Miroslav Rašín. Sbíрка cestopisných črt, zejména z Jižní Ameriky, politických i intimních úvah již zemřelého autora, je moderním protestem proti odlidštění a zmechanizování světa.

BEZNADĚJE A NADĚJE —

Karel Valehrach. Krajan, písmák líčí svůj těžký, avšak zkušenostmi bohatý život, v němž křížem — krádem procestoval všech pět světadílů, s očima otevřenými a se srdcem, které rozumí lidské bídě.

OD A DO Z —

veselé abecední fantazírování-slovy a kresbami — populárního komika Járy Kouta.

VERŠE ZE ZÁSUVKY A VERŠE ZAPOMENUTÉ —

Josef Martínek. Česko-americký novinář a básník tu ve čtyřech částech podává silné básnické obrazy několika svých životních údobí.

HOLOUBEK, KTERÝ SE NA VŠECHNO PTAL —

Josef Martínek. Půvabná dětská knížka veršů s lahodnou češtinou a podivuhodnou fantazií.

SONGS OF THE DESERT —

Josef Martínek. Sbíрка anglických básní, které byly otištěny ve více než 40-ti amerických a kanadských časopisech. Autora zde inspirovala zejména velká americká poušť na jihozápadě USA.

LEDY SE HNULY —

V. N. Duben. Kniha nutná pro každého, kdo chce vědět, kdy a jak začaly drobné sopečné výbuchy, které pak, po několika letech, vedly k Pražskému jaru.

THIS AND THAT —

E. J. Popera. Kdo zná české verše tohoto básníka, jistě sáhne se zvědavostí po jeho první sbírce básní anglických.

Úhlem na oblohu — Miroslav Rašín	2.50
Beznaděje a naděje — Karel Valehrach	2.50
Od A do Z — Jára Kohout	1.50
Verše ze zásuvky a verše zapomenuté —	
Josef Martínek	2.00
Holoubek, který se na všechno ptal —	
Josef Martínek	1.00
Songs of the Desert — Josef Martínek	3.00
This and that — E. J. Popera	2.00
Půlnoční pacient — Egon Hostovský	3.00